مقاله پژوهشی اصیل

مجلـه‌ی توســعه‌ی آمـوزش در علـوم پزشـــکی
دوره‌ی ۱۰، شماره ۲۵، بهار ۹۶ ، صفحات ۲۵ تا ۳٤

نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود در سال ۱۳۹٤

هدیه حسنلو[۱]، حمیدرضا حسن نژاد[۲]، مریم خزائی پول[۳]

نویسنده‌ی مسوول: زنجان، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، دانشکده‌ی بهداشت و پیراپزشکی Khazaee.m@zums.ac.ir

دریافت: ۹۵/٦/۱۸ پذیرش: ۹۵/۹/۳۰ چاپ: ۹٦/۳/۳۱

چکیده

زمینه و هدف: *نگرش دانشجویان به رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی آنان از مهم‌ترین عوامل مؤثر در امر آموزش است که باید مورد مطالعه قرار گیرد. لذا مطالعه‌ی حاضر با هدف تعیین نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان از رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود در سال ۱۳۹٤ انجام شد.*

روش بررسی: *در این مطالعه توصیفی-مقطعی تعداد ۳۸٤ نفر از دانشجویان دانشکده‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی زنجان به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بود که با ۱۵ سوال نگرش دانشجو را نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی‌اش سنجید. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی طریق نرم‌افزار آماری SPSS 16 تجزیه و تحلیل شد.*

یافته‌ها: *میانگین کل نمره به‌دست‌آمده از پرسشنامه دیدگاه دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی آینده شغلی‌شان به ترتیب۲۲/۱۰، ۱٤/۷۷ که از میانگین نظری پرسشنامه‌ها به ترتیب ۲۷ ،۱۸، پایین‌تر بود. نتایج مطالعه نشان داد که ٤٤ درصد از دانشجویان نگرش ضعیفی نسبت به رشته‌ی تحصیلی و ۳۸/۳ درصد نگرش ضعیفی به آینده شغلی خود داشتند. مقایسه‌ی نمره نگرش به آینده شغلی دانشجویان برحسب جنسیت، گروه‌های سنی مختلف، مشروطی و مقطع تحصیلی تفاوت معنی‌داری را نشان نداد. درحالی‌که رابطه‌ی معنی دار بین رضایت از رشته‌ی تحصیلی و متغیرهای ذکر شده یافت شد.*

نتیجه‌گیری: *نتایج حاکی از نگرش ضعیف دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی آنها بود. برنامه‌ریزی جهت بهبود کارایی نیروی انسانی علوم بهداشتی و پزشکی، اصلاح ساختار آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی، افزایش ظرفیت‌های شغلی و امکان سنجی شغلی در برنامه ریزی آینده می‌تواند در تقویت نگرش آن‌ها موثر باشد.*

واژگان کلیدی: *نگرش، رشته‌ی تحصیلی، آینده شغلی*

این مقاله بدین صورت ارجاع داده شود:

Khazaee-Pool M, Hasanlou H, hasan nezhad H. The Attitude of Students toward their Field of Study and Future Career in Zanjan University of Medical Sciences – 2016. J Med Edu Dev. 2017; 10 (25) :25-34

۱- گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران

۲- گروه بهداشت محیط، دانشکده بهداشت و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران

۳- گروه آموزش بهداشت و ارتقا سلامت، دانشکده بهداشت و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

مقدمه

از آنجایی که حفظ و تامین سلامت افراد جامعه نقش بخصوصی در توسعه اقتصادی، اجتماعی جوامع داشته و ارتقای کیفیت خدمات بهداشتی- درمانی از عوامل مهم در توسعه‌یافتگی کشور محسوب می‌شود، توجه به چگونگی تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جهت اداره و ارایه خدمات بهداشتی و درمانی حایز اهمیت است.(۱) نیروی انسانی کارآمد، علاقه‌مند و متعهد، نقش اساسی در بهبود سطح سلامتی جامعه ایفا می‌کند. همچنین با عنایت به این نکته که علاقه‌مندی و رضایت از رشته تحصیلی یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در امر آموزش و موفقیت دانشجویان است؛ توجه به این موضوع باید در صدر اولویت‌های برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه‌ها قرار گیرد.(۲)

ترکیب شناخت‌ها، احساس‌ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک شی معین را نگرش شخص نسبت به آن گویند. نگرش-های فرد در دوران مختلف زندگی هماهنگ با محیط اطراف، دستخوش تغییر می‌شود. بیشتر تحقیقات حاکی از آن است که نگرش‌ها در دوران دانشجویی امکان بیشترین تغییر را پیدا می‌کنند.(۳) از زمان تاسیس دانشگاه‌ها تا کنون، نگرش منشا تحولات جامعه در زمینه‌های گوناگون بوده و دانشجویان به‌عنوان ارکان اصلی دانشگاه‌ها، ساختار اساسی سازمان‌ها و تشکیلات مختلف جامعه را تشکیل خواهند داد.(٤) معمولاً موفقیت در هر کاری و رسیدن به هر هدفی، نیازمند داشتن نوعی نگرش مثبت به آن عمل یا هدف است.(۳) نگرش شغلی نوعی احساس مثبت فرد نسبت به شغلش است و زاییده عواملی همچون شرایط محیط کار، نظام سازمانی شغل، روابط حاکم بر محیط کار و تاثیر عوامل فرهنگی است. درواقع رضایت شغلی احساس روانی است که متاثر از عوامل اجتماعی است.(۵) نکته حایز اهمیت این است که، اگر انسان علاقه‌مند به شغل خود نباشد، ادامه‌ی اشتغال ملالت‌آور و حتی غیرممکن خواهد بود.(٦)

نگرانی از آینده شغلی، مقوله‌ای مختص به کشور ما نیست. در مطالعه‌ی هافی (۱۹۸٦)، اکثر دانشجویان پزشکی در مورد افت موقعیت و درآمد پزشکی نگران بودند.(۷) در مطالعه‌ی ولییر (۱۹۹۰)، شصت درصد از دانشجویان پزشکی معتقد بودند که نیروی پزشکی بیش از نیاز جامعه است.(۸) در مقابل در مطالعه‌ی بیدمارم (۲۰۱٤)، اکثر دانشجویان داروسازی نسبت به آینده شغلی و محل کار خود نگرش مثبتی داشتند.(۹) در مطالعه‌ی قادری (۱۳۹٤)، ۷۵ درصد از دانشجویان رشته‌ی علوم آزمایشگاهی، نگرش منفی نسبت به آینده شغلی خود داشتند.(۱۰) این در حالی است که نتایج مطالعه‌ی مبارک‌آبادی نشان دهنده‌ی این است که دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی خود نگرش مثبتی داشتند. (۱۱) و به‌طور مشابه در مطالعه‌ای بهنام پور(۱۳۹۰)، ۱۸/۷ درصد از دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی و بهداشت دانشگاه علوم پزشکی گلستان از رشته-ی تحصیلی خود رضایت کم داشتند.(۲)

کم‌توجهی نسبت به مشکلات دانشجویان، بدون شک سبب افزایش تجمعی مشکلات آنان و به وجود آمدن مسایل روحی و بالطبع آموزشی مختلف برای دانشجویان خواهد شد. چنین غفلت‌هایی ازیک‌طرف سبب اتلاف منابع انسانی، و از طرف دیگر، سبب افت کیفیت نیروی انسانی می‌شود.(۳) دانشگاه-های قدیمی‌تر و سنتی‌تر باید پذیرای انتقالی در جهت آموزش فرهنگ باشند و دانشگاه‌های جدید و جوان‌تر در مسیر آموزش تعاملی گام بردارند(۱۲). بااین‌حال، در کشور ما و در تمام دانشگاه‌های قدیمی و جدید، انتظار می‌رود که دانشجویان به سمت رشد تعاملی و تحولی همچون مسوولیت‌پذیری، رشد مهارت‌های شناختی، تفکر انتقادی و حل مساله سوق داده شوند و افرادی خلاق باقدرت تصمیم‌گیری بالا در برنامه‌ریزی‌های توسعه‌ی کشور پرورش یابند. دانشگاه‌های علوم پزشکی، به‌عنوان محیط یادگیری

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

می‌بایست امکانات لازم را برای تغییرات مثبت و اثرگذار در نگرش دانشجویان گردآوری کنند تا با ترغیب و تشویق و ایجاد گرایش بیشتر، سبب شکل‌گیری یادگیری ماندگار و مستمر گردند. برای ایجاد تغییرات اثرگذار، نیازمند اطلاعات توصیفی در مورد وضعیت موجود و آگاهی در حیطه‌ی نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی خود هستیم. با استفاده از اطلاعات به‌دست‌آمده می‌توان با تقویت عوامل مثبت و اتکا بر آنان و اصلاح عوامل منفی مسبب رضایت هر چه بیشتر دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی شد.(۱)

بروز احساس سرخوردگی و عدم انگیزه برای اشتغال در دانشجویان به علت فقدان برنامه‌ریزی علمی در پذیرش دانشجو و عدم توجه به ظرفیت‌های شغلی در جامعه اتفاق خواهد افتاد. واضح و مبرهن است که مطالعات ملی و منطقه‌ای برای تعیین وضعیت نگرش دانشجویان به آینده شغلی و رشته‌ی تحصیلی خود برای پیش‌بینی رفتارهای اجتماعی می‌تواند مثمر ثمر باشد. هرچند مطالعاتی در زمینه‌ی سنجش نگرش دانشجویان برخی از رشته‌های علوم پزشکی ازجمله علوم آزمایشگاهی (۱۰)، مامایی(٤)، دندانپزشکی(۱،۵)، پزشکی (۳،۱۳)، بهداشت محیط(١٤)، دانشکده بهداشت (۱۵،۲) انجام شده است، تاکنون پژوهشی در خصوص سنجش نگرش دانشجویان در تمامی رشته‌های دانشگاه علوم پزشکی نسبت به رشته تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود انجام‌نشده است. لذا با توجه به اهمیت موضوع، پژوهش‌گران بر آن شدند تا مطالعه‌ای با هدف تعیین نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی اشان انجام دهند. امید است نتایج تحقیق حاضر، گامی مهم در جهت ارایه‌ی بازنگری در برنامه‌های گزینشی و آموزشی کشور، و نهایتا بهبود انگیزش شغلی دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی شود.

روش بررسی

پژوهش حاضر، مطالعه‌ای توصیفی-تحلیلی است. که جامعه‌ی آماری آن، کلیه‌ی دانشجویان از کلیه‌ی رشته‌های علوم پزشکی (پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، بهداشت عمومی، بهداشت محیط، بهداشت حرفه‌ای، تکنولوژی پرتودرمانی، علوم آزمایشگاهی، پرستاری، مامایی، اتاق عمل، هوشبری، فوریت خدمات پزشکی) و از هر چهار مقطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری، مشغول به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی زنجان در سال تحصیلی ۹۵-۹٤ بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای برحسب جنسیت و رشته و مقطع تحصیلی انتخاب شدند، حجم نمونه با استفاده از فرمول حجم نمونه توصیفی و با در نظر گرفتن شیوع ۵۰٪، سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای ۵٪ با استفاده از فرمول ($n= z2pq/d2$) ۳۸٤ دانشجوی رشته‌های مختلف در نظر گرفته شد. با توجه به تعداد نمونه موردنیاز و تعداد رشته‌های موجود، از هر رشته ۲۵ دانشجو وارد مطالعه شدند. لازم به ذکر است نسبت جمعیت نمونه دختر و پسر در هر رشته‌ی تحصیلی با توجه به تعداد دختران و پسران موجود در هر رشته‌ی تحصیلی محاسبه شدند. معیار ورود دانشجویان به مطالعه رضایت آنان به شرکت در مطالعه حاضر بود. برای این منظور از کلیه‌ی دانشجویانی که وارد مطالعه شدند رضایت آگاهانه کتبی اخذ شد.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته دوقسمتی بود. قسمت اول پرسشنامه، سوالاتی برای سنجش خصوصیات فردی که مشتمل بر ۱۰ سوال بود و قسمت دوم پرسشنامه جهت سنجش نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی تنظیم‌شده بود که دارای۱۵ سوال (۹ سوال در مورد رشته‌ی تحصیلی و ٦ سوال

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

در مورد آینده شغلی) بود. مقیاس نمره دهی پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای که در طیف کاملا موافقم ۵ امتیاز، موافقم ٤ امتیاز، نظری ندارم ۳ امتیاز، مخالفم ۲ امتیاز، کاملا مخالفم ۱ امتیاز داده شد. بر این اساس، نمره ۱۵ نشانه حداقل رضایت‌مندی و نمره ۷۵ بیانگر حداکثر رضایت‌مندی و نگرش مثبت به آینده شغلی و رشته تحصیلی بود. میانگین نمرات نگرش کلی دانشجویان نمره ٤۵ (معدل ۱۵+۷۵) بود. به‌صورت جزئی‌تر، نمره ٦ نشانه حداقل و نمره ۳۰ بیانگر حداکثر گرایش مثبت به آینده شغلی و میانگین نمره نگرش به آینده شغلی ۱۸ (معدل ٦+۳۰) بود. به این صورت که افرادی که نمرات ۱۳-٦ را کسب کردند، نگرش منفی و افرادی که نمرات ۲۱-۱٤ را کسب کرده‌اند، نگرش متوسط و افرادی که نمرات ۳۰-۲۲ را کسب کرده‌اند، نگرش عالی به آینده شغلی خود داشتند. برای ارزیابی وضعیت نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی نیز، میانگین نمرات دانشجویان با میانگین آزمون، که نمره ۲۷ (معدل ۹+٤۵) بود، مقایسه شد و نمرات بین ۲۰-۹ به‌عنوان نگرش ضعیف، نمرات ۳۲-۲۱ به‌عنوان نگرش متوسط و نمرات ٤۵-۳۳ به‌عنوان نگرش عالی تلقی شدند. همچنین لازم به ذکر است که حداکثر و حداقل نمره‌ی رضایت از رشته‌ی تحصیلی به ترتیب ٤۵ و۹ بود. قبل از توزیع، پرسشنامه از نظر روایی صوری توسط ۱۰ دانشجو و به لحاظ روایی محتوا توسط ۱۰ متخصص تایید شد. به منظور سنجش پایایی، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد (α =۰ /۷۳). جهت تجزیه وتحلیل داده‌ها برحسب نوع داده‌ها، از آمار توصیفی (جداول توزیع فراوانی مطلق و نسبی) و آمار استنباطی (آزمون کای اسکوئر، آزمون تی مستقل و زوج) استفاده شد. داده‌ها از طریق نرم‌افزار آماری spss ver 16 تجزیه‌وتحلیل شدند.

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با کد کمیته‌ی اخلاق ZUMS.REC.1395.169 می‌باشد.

یافته‌ها

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، ۵۱ درصد از دانشجویانی که در این تحقیق شرکت کردند، مرد و ٤۹ درصد زن بودند. از این تعداد، ۹٦/۱ درصد از افراد موردمطالعه مجرد و ۳/۹ درصد از افراد متاهل بودند. ٤۸/٤ درصد افراد سن کمتر از ۲۰ سال، ٤۸/۷ درصد سن ۲۱-۲۵، ۲/۹ درصد افراد سن بالای ۲٦ سال دارند. از کل دانشجویان موردمطالعه ٤۱/۳ درصد در دانشکده بهداشت،۹/۳ درصد در دانشکده پزشکی، ٦/۵ درصد در دانشکده داروسازی، ٦/۵ درصد در دانشکده دندانپزشکی، ۳٦/٤ درصد در دانشکده پرستاری، مامایی بودند. میانگین و انحراف معیار رضایت افراد از رشته تحصیلی به ترتیب ۲۲/۱۰ و ۵/۲۷، بود، که از میانگین نمره قابل‌قبول(۲۷)، کمتر است. بطوریکه، نتایج مطالعه نشان داد حداقل نمره نگرش به آینده شغلی ۱٤ و بیشترین ٤۱ بود. میانگین و انحراف معیار نگرش افراد از آینده شغلی ۳/٦۸± ۱٤/۷۷ بود که از میانگین نمره قابل‌قبول (۱۸)کمتر است، حداقل نمره ٦ و بیشترین ۲٦ بوده است.

بر اساس جدول شماره ۱، ۳۸/۳ درصد از افراد نگرش ضعیف به آینده شغلی، ۵۸/۹ درصد نگرش متوسط به آینده شغلی، ۲/۹درصد از افراد نگرش عالی به آینده شغلی خود داشتند. ٤٤ درصد از افراد نگرش ضعیف نسبت به رشته، ۵۱/۳ درصد از افراد نگرش متوسط نسبت به رشته، ٤/۷ درصد از افراد نگرش خوب نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند. ضریب چولگی توزیع پراکندگی نمره‌های نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی برابر با ۰/۹۳ است، که بیانگر مثبت بودن کجی توزیع نمره است (مد< میانه< میانگین: ۲۰<۲۱<۲۲/۱۰). به عبارت بهتر، درصد افرادی که نگرش آن‌ها به آینده شغلی بیشتر از میانگین بود، در مقایسه با افرادی که کمتر از میانگین

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

بود، بیشتر مشاهده شد.

بررسی رابطه‌ی سطح تحصیلات پدر، شغل پدر، وضعیت تاهل و وضعیت اقتصادی با نگرش به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی ازنظر آماری معنی‌دار بود. (p≤۰/۰۰۱). با توجه به آزمون T-TEST تفاوت معنی‌داری بین رضایت دانشجو از رشته تحصیلی و جنسیت وجود داشت(P=۰/۱۲) ولی بین نگرش دانشجو به آینده شغلی و جنسیت تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد (P=۰/۹۳). بر اساس نتایج آزمون ANOVA بین گروه‌های سنی و نگرش دانشجویان به آینده شغلی ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد (p>0.05). اما بین گروه‌های سنی و رضایت ازرشته‌تحصیلی‌ارتباط‌معنی‌داری‌به‌دست‌آمد (p≤0.05). از طرفی دیگر، بین مشروطی و رضایت از رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری مشاهده شد (p≤0.001)، به‌طوری‌که افرادی که مشروط نشده بودند از دانشجویانی که مشروط شده بودند نگرش مثبت و بهتری به رشته تحصیلی خود داشتند. اما بین مشروطی و نگرش به آینده شغلی ارتباط معناداری مشاهده نشد (p>0.05). نتایج به‌دست‌آمده نشان داد، بین رضایت از رشته تحصیلی با مقطع تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود دارد (p≤0.001). به‌طوری‌که دانشجویان کارشناسی ارشد بیشترین نگرش مثبت را به رشته تحصیلی خود داشتند و دانشجویان دکتری بیشترین نگرش منفی را به رشته تحصیلی خود داشتند. اما بین نگرش به آینده شغلی و مقطع تحصیلی ارتباط معنی‌داری یافت نشد (p>0.05).

بر اساس نتایج آزمون آماری کای اسکوئر، بین رشته تحصیلی و رضایت از آن ارتباط معنی‌داری مشاهده شد (p≤0.001). بطوریکه، بیشترین میزان رضایت از رشته تحصیلی برای دانشجویان بهداشت عمومی و کمترین میزان رضایت مربوط به دانشجویان رشته دندانپزشکی بود. به‌طوری‌که ۲۰ درصد از دانشجویان بهداشت عمومی نگرش عالی به رشته تحصیلی خود داشتند و ۷٦ درصد از دانشجویان دندانپزشکی از رشته تحصیلی خود ناراضی بودند. بیشترین نگرش مثبت به آینده شغلی برای رشته بهداشت محیط و کمترین آن به رشته فوریت‌های پزشکی بود. به‌طوری که ۱٤/۳ درصد از دانشجویان رشته‌ی بهداشت محیط نگرش مثبت به آینده شغلی خوددارند و ۷۰/۸ درصد از دانشجویان رشته فوریت خدمات پزشکی نگرش منفی به آینده شغلی خود داشتند.

جدول ۲ توزیع عوامل موثر بر نگرش مثبت و منفی دانشجویان به رشته تحصیل و آینده شغلی را نشان می‌دهد. علاقه به رشته تحصیلی، داشتن ارزش بیشتر رشته در مقاطع تحصیلی بالاتر و دید مثبت جامعه ازجمله عوامل موثر بر انتخاب رشته‌ی تحصیلی بود. از طرفی، عواملی نظیر درآمد بالاتر رشته، علاقه‌مندی به کار مرتبط با رشته و موقعیت شغلی مناسب‌تر به‌عنوان عوامل تاثیر گذار بر نگرش دانشجو نسبت به آینده شغلی رشته آنان بود.

جدول ۱: درصد نگرش افراد به رشته تحصیلی و آینده شغلی

	نگرش ضعیف (درصد) تعداد	نگرش متوسط (درصد) تعداد	نگرش خوب (درصد) تعداد
سازه رشته تحصیلی	۱٦۹ (٤٤)	۱۹٦ (۵۱/۳)	۱۹ (٤/۷)
سازه آینده شغلی	۱٤۷ (۳۸/۳)	۲۲٦ (۵۸/۹)	۱۱ (۲/۹)

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

جدول ۲: توزیع عوامل موثر بر نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی خود

سوالات	کاملا موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
رشته تحصیلی	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
این رشته را انتخاب کردم چون دیگران آنرا به من توصیه کردند.	۳۲(۸/۳)	۱۰(۲۷/٦)	۸۲(۲۱/۵)	۱۱۳ (۲۹/۳)	۵۱(۱۳/۲)
من از انتخاب این رشته راضی هستم.	۱٤۷ (۳۸/٤)	۱۵۲ (۳۹/۵)	٥٦ (۱٤/۷)	۲۲ (۵/۷)	۷ (۱/۷)
اهداف دروس ارائه شده با نیازهای فردی و انتظارات دانشجویان متناسب است.	٤۱ (۱۰/۷)	۱۸٤ (٤۸/۰)	۸۵ (۲۲/۱)	٦۸ (۱۷/٦)	٦ (۱/۵)
من پس از تحصیل در این رشته علاقه بیشتری نسبت به رشته ام پیدا کردم.	۹۳ (۲٤/۳)	۱٦۷ (٤۳/٦)	۸۳ (۲۱/۵)	۲۷ (۷/۰)	۱٤ (۳/٦)
به نظر من رشته من در مقاطع بالاتر ارزش بیشتری پیدا میکند.	۲۳٤ (٦۰/۹)	۱۰۵ (۲۷/٤)	۲٤ (٦/۲)	۱۲ (۳/۱)	۹ (۲/٤)
به نظر من دانشجویان دیگر رشته‌ها نظر مناسبی نسبت به رشته ام دارند.	۱٦۲ (٤۲/۳)	۹۸ (۲۵/٦)	۸۷ (۲۲/٦)	۱۹ (٤/۹)	۱۸ (٤/٦)
به نظر من جامعه‌ای که در آن زندگی میکنم نسبت به این رشته دید مثبتی دارند.	۱٤۰ (۳٦/۳)	۱۲۵ (۳۲/٦)	۵۵ (۱٤/۲)	۳۸ (۱۰/۰)	۲٦ (٦/۸)
این رشته را صرفاً به دلیل علاقه به آن انتخاب کردم.	۷۱ (۱۸/٤)	۱۱٤ (۲۹/۷)	۸٤ (۲۱/۸)	۷۹ (۲۰/۷)	۳٦ (۹/۵)
اساتید این رشته باعث ترغیب دانشجویان برای پیدا کردن رشته تخصصی مناسب می شوند.	٤۷ (۱۲/۳)	٦۵ (۱۷/۰)	۱٤٤ (۳۷/۵)	۸۰ (۲۰/۸)	٤۸(۱۲/۵)
آینده شغلی					
این رشته را انتخاب کردم چون درآمد آن در آینده نسبت به سایر رشته‌ها بیشتر است.	۷۰ (۱۸/۳)	۹٦ (۲۵/۱)	٦٤ (۱٦/٦)	۹۲ (۲٤/۰)	٦۲(۱٦/۰)
به نظر من مزایای حقوقی اشتغال دراین رشته مناسب میباشد.	۸٦ (۲۲/۵)	۱٦۰ (٤۱/۵)	۸۸ (۲۳/۰)	۳۰ (۷/۹)	۲۰ (۵/۲)
من نسبت به بازار کار دراین رشته نگرانی ندارم.	۸۲ (۲۱/٤)	۱۲۰ (۳۱/۱)	۸۷ (۲۲/٦)	٦۳ (۱٦/٤)	۳۲ (۸/٤)
به نظر من وضعیت اشتغال برای مقاطع دکتری بهتراز مقطع تخصصی است.	۸۳ (۲۱/٦)	۹٤ (۲٤/۵)	۱۲۱ (۳۱/٦)	۷۰ (۱۸/۱)	۱٦ (٤/۲)
من کار کردن در زمینه رشته خودم را دوست دارم.	۱۵٦ (٤۰/۷)	۱۳۱ (۳٤/۳)	٦٤ (۱٦/۷)	۲۳ (۵/۹)	۱۰ (۲/۵)
افزایش پذیرش دانشجو در این رشته آینده شغلی آن را به خطر می اندازد.	۱٤٦ (۳۸/۱)	۱۰۹ (۲۸/۳)	۷٤ (۱۹/۲)	٤٤ (۱۱/٤)	۱۱ (۳/۰)

بحث

هدف اصلی پژوهش حاضر تعیین نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی آنان بود تا نقش متغیرهای مختلف ازجمله رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی، مشروط شدن، جنسیت، سن، وضعیت تاهل، وضعیت اقتصادی، شغل و میزان تحصیلات پدر در انتخاب رشته و میزان علاقه‌مندی به رشته تحصیلی و آینده شغلی آنان را بررسی کند.

تاکنون مطالعات اندکی در خصوص سنجش نگرش دانشجویان کلیه رشته‌های علوم پزشکی کشور نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی آنها صورت گرفته است. بطوریکه اکثر مطالعات به سنجش نگرش یکی از رشته‌های علوم پزشکی محدودشده است. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که میانگین نمرات نگرش افراد موردمطالعه نسبت به آینده شغلی اشان پایین‌تر از حد قابل‌قبول است بطوریکه اکثر دانشجویان نگرش مطلوبی نسبت به آینده شغلی خود نداشتند که با نتایج

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

مطالعات صدر ارحامی (۱۳) صمدی (۱٤) و قادری (۱۰) هم-راستا و با نتایج مطالعه رجالی (۱۵) متفاوت بود. از طرفی بر اساس نتایج، درمجموع نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی اشان از میانگین قابل‌قبول پایین‌تر بود که نتایج بامطالعه بهنام پور هم سو بود،(۲) اما با مطالعات صدر ارحامی(۱۳)، هدایتی (۵)، فتاحی (۱) صمدی (۱٤) و رجالی(۱۵) که بیش از ۹۵ درصد از دانشجویان از نگرش مثبتی به رشته تحصیلی خود داشتند، هم‌خوانی نداشت. بر طبق نظریه بلو، دو دسته عوامل در انتخاب شغل افراد نقش کلیدی دارند: گروه اول خصوصیات فردی از قبیل عوامل بیولوژیک و روانی و گروه دوم، موقعیت اقتصادی و اجتماعی را دربرمی گیرد همچون موقعیت جغرافیایی، منافع اجتماعی، امکان تحرک و ارتقای شرایط فرهنگی و بازار کار را می‌توان نام برد که نقش مهم‌تر و حساس‌تری نسبت به عوامل فردی در انتخاب شغل افراد ایفا می‌کند.(۱۳،۱٤)

در مطالعه‌ی حاضر، درصد زیادی از دانشجویان در پاسخ به این سؤال که افزایش پذیرش دانشجو آینده شغلی آن‌ها را به خطر می‌اندازد پاسخ کاملا موافق و موافق داشتند که با نتایج مطالعه هدایتی(۵) هم‌خوانی دارد. تعداد زیادی از دانشجویان موردمطالعه نسبت به آینده شغلی نگرانی نداشتند که با نتایج مطالعات انجام‌شده بر روی دانشجویان گروه پزشکی (۵،۱۳،۱٦) و دانشجویان رشته‌های بهداشتی (۱۵٤و۱٤) و دانشجویان علوم آزمایشگاهی(۱۰) مغایرت داشت. البته مقایسه‌ی نتایج حاضر که نگرش دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی را نسبت به آینده شغلی سنجیده است با مطالعاتی که صرفا یک یا چند رشته را موردبررسی قرار داده‌اند شاید ازنظر علمی کار صحیحی نباشد، زیرا مشکلات اقتصادی اجتماعی و مهم‌تر از همه آموزشی رشته‌های مختلف علوم پزشکی که از سوی دانشجویان مشغول به تحصیل در آن رشته بیان می‌شود، متفاوت بوده و می‌تواند نگرش آنان را به آینده شغلی اشان تحت تاثیر قرار دهد.

در خصوص ارتباط بین جنسیت و نگرش به آینده شغلی، نتایج مطالعه حاضر متفاوت با نتایج مطالعه هدایتی(۵) و دالمنز (۱۷) و هم‌راستا با نتایج مطالعه رجالی (۱۵) و صمدی (۱٤) بود. بطوریکه بیانگر این مطلب بود که بین جنسیت و نگرش به آینده شغلی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. در مقابل، نتایج نشان‌دهنده وجود رابطه معنی‌داری بین جنسیت و رضایت از رشته تحصیلی بود. به‌طوری رضایت دختران بیشتر از پسران مشاهده شد. این نتیجه بامطالعه قادری (۳) هم‌راستا بود. بهنام پور (۲) در مطالعه‌ی علی‌رغم اینکه به رابطه‌ی معنی‌داری بین میانگین نمره رضایت از رشته تحصیلی در دو جنس دست نیافت، به این نتیجه رسید که میانگین نمره رضایت از رشته تحصیلی در زنان بیشتر از مردان است که این با نتیجه مطالعه حاضر هم‌خوانی ندارد. همان‌طور که در نتایج گزارش شد، بین گروه‌های سنی و نگرش به آینده شغلی ارتباط معنی‌داری یافت نشد که با نتایج مطالعه رجالی(۱۵) و هدایتی(۵) هم‌خوانی داشت، اما با مطالعه صدر ارحامی(۱۳) ناهم‌سو بود. از طرفی نتایج مطالعه نشان داد بین گروه‌های سنی و رضایت از رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود داشت که با مطالعه هدایتی(۵) و بهنام پور (۲) مغایرت دارد.

در مطالعه‌ی حاضر بین متغیرهای شغل پدر، میزان تحصیلات پدر و مشروط شدن و رضایت از رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود داشت که بامطالعه بهنام پور (۲) همسو است. ولی بین وضعیت اقتصادی خانواده و رضایت از رشته تحصیلی ارتباط معکوس معنی‌داری مشاهده شد به‌طوری‌که با بهبود وضعیت اقتصادی نگرش ضعیف‌تری نسبت به رشته تحصیلی گزارش شد که با نتایج مطالعه بهنام پور ناهم‌سو است. (۲) نتایج مطالعه حاضر همانند مطالعه رجالی (۱۵) و مغایر بامطالعه صدر ارحامی(۱۳) نشان‌دهنده وجود رابطه معنی‌داری بین وضعیت تاهل و رضایت از رشته تحصیلی و آینده شغلی بود. به این معنی که افراد مجرد نگرش مثبت‌تری به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود داشتند.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

این‌طور به نظر می‌رسد قسمتی از این تفاوت‌ها بین نتایج مطالعه‌ی حاضر با سایر مطالعات، مربوط به تفاوت در سطح دانشگاه‌ها و محیط آموزشی دانشگاه‌ها باشد. از دیگر عوامل تاثیرگذار بر این تفاوت‌ها، می‌توان به وجود برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها و نقش دانشکده‌ها، گروه‌های آموزشی و اساتید بر بهبود نگرش نسبت به آینده شغلی و رضایت‌مندی از رشته تحصیلی اشاره کرد. دانشجویان مطالعه حاضر رضایت‌مندی مطلوبی از رشته تحصیلی‌شان نداشتند. با عنایت به این نکته که رضایت‌مندی در دانشجویان مشروط کمتر بوده، پیشنهاد می‌شود؛ دانشجویانی که احتمال دارد رضایت کمتری از رشته تحصیلی خود داشته باشد شناسایی شوند و مداخلات لازم جهت ارتقا رضایتمندی و علاقه به رشته بر روی آن‌ها انجام شود.

از محدودیت‌های مطالعه‌ی حاضر، اتکا کردن بر اطلاعات خود گزارشی توسط دانشجویان موردمطالعه است. یکی از راه‌های حل این محدودیت، بررسی دوره‌ای وضعیت دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی است که بهتر است در سیستم آموزشی دانشگاه‌ها موردتوجه قرار گیرد. از طرفی، میزان دقت دانشجویان برای پاسخ دادن به سوالات پرسشنامه به دلیل کسب نظرخواهی مکرر از آنان و نداشتن وقت در برخی از موارد خیلی بالا نبود که برای رفع این محدودیت از دانشجویان فعال‌تر و همچنین نمایندگان رشته‌های مختلف در فرآیند طراحی و اجرا و درنهایت ارزشیابی استفاده شد.

ایجاد یک تشکل شامل مشاوران، استادان راهنما و مسوولین آموزشی دانشکده‌ها برای هر گروه آموزشی به‌منظور حل معضلات دانشجویان یک گروه در رابطه با شناسایی بهتر رشته تحصیلی خود و آشنایی با آینده شغلی خود می‌تواند تا حدودی مشکلات کنونی را کاهش دهد. انجام مطالعه‌ی کیفی و کاربردی برای تبیین نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی نسبت به رشته و آینده شغلی خود برای هر رشته به‌صورت جداگانه می‌تواند راهگشا باشد. توجه جدی‌تر مسوولین امر به ایجاد شرایط مناسب برای اشتغال دانشجویان رشته‌های دانشگاه علوم پزشکی و به وجود آوردن بازار کار جدید بالاخص برای رشته‌های بهداشتی و پیراپزشکی و برطرف کردن عوامل به وجود آورنده نگرش منفی دانشجویان علوم پزشکی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود از طریق تغییرات عمده و ضروری در سیستم آموزشی و پذیرش دانشجو و اطلاع‌رسانی بدون نقص در رابطه با خصوصیت و جنبه‌های مختلف رشته‌های تحصیلی، شرایط و بازار کار هر رشته به داوطلبان ورود به دوره آموزش دانشگاهی در دوره پیش‌دانشگاهی می‌تواند این انگیزش را بهبود بخشد.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های مطالعه‌ی حاضر، نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی مثبت ارزیابی نشد. برخورداری از انگیزه کافی خدمت‌رسانی به افراد جامعه، تحت تاثیر داشتن نگرش مناسب در حین تحصیل رشته‌ی مربوطه است. از طرفی دیگر، داشتن نگرش مثبت به رشته‌ی تحصیلی سبب بهبود نگرش فرد نسبت به آینده‌ی شغلی خود خواهد شد. بنابراین زمینه‌سازی و برنامه‌ریزی جهت حل این مساله از موضوعات مهمی است که باید توسط افراد ذی‌ربط در نظر گرفته شود. برنامه‌ریزی جهت بهبود کارایی نیروی انسانی علوم بهداشتی و پزشکی باید به شکل نظام‌مند صورت گیرد. اصلاح ساختار آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، افزایش ظرفیت‌های شغلی برای جلوگیری از ازدیاد بیکاری در جوانان تحصیل کرده، ایجاد امکانات مناسب به منظور بهبود سلامت از ابعاد مختلف برای دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی، زمینه‌سازی برای بازار کار بهتر رشته‌های مختلف علوم پزشکی و بها دادن به فارغ‌التحصیلان جوان در رشته‌های مختلف از موضوعات قابل‌تامل است.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

تقدیر و تشکر

معاونت محترم آموزشی دانشکده بهداشت سرکار خانم دکتر فاطمه جعفری، دانشجویان محترم پرسشگر خانم‌ها سارا احمدی، الهام رمضانی، مژگان طاهری و مائده اجاقلو دانشجویان کارشناسی بهداشت عمومی دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی زنجان تشکر و قدردانی می‌کنیم.

References

1- Fattahi Z, Javadi Y, Nakhaee N. A Survey on dentistry students` satisfaction with their discipline and Some of the related factors. *Strides Dev Med Edu*. 2004; 1(1): 32-40.

2- Behnampour N, Heshmati H, Rahimi S. A survey on paramedical and health students` satisfaction with their dicipline and some of the related factors. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 12(8): 616-618.

3- Ghaderi R, Dastjerdi R, Sorush Z, Mouhebati M. Influential factors in medical students` attitudes towards studying medicine in 2002. *Iranian Journal of Medical Education*.2003; 3(2): 47-55.

4- Alizadeh S, Sigharchian M. The attitude of midwifery students about their field of study. *Research In Medical Education*. 2014; 6(2): 59-65.

5- Hedayati Z, Seifi N, Hekmatfar S, Badakhsh S. Attitudes of Shiraz Dental Students toward their discipline and future career. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 12(3): 176-183.

6- Rodts MF, Lamb KV. Transforming your professional self: encouraging lifelong personal and professional growth. *Orthop Nurs*. 2008; 27(2): 125-32.

7- Hufferty F W, Boulger, JP. A look by medical students at medical practical in the future. *Journal of Medical Education*. 1986; 61(5): 359-67.

8- Vellier C, Verbist JP. Medical student facing their future career: a survey in lille. *Cah Social Pm Ogr Med*. 1992; 32(1): 79-110.

9- Beedemariam G, Ebro M, Ageze H, Weldegerima B, Legesse B, Tilahun G. Pharmacy student's attitude and future career choice: A survey of four public schools of farmacy in Ethiopia. *Ethiopia Pharmaceutical Journal*. 2014; 30(1): 1029-5933.

10- Qaderi M, Sajadi S K, vahabi A, noori B. Evaluation of laboratory science students` attitude toward their field of study and future career in Kurdistan University of Medical Science,2015. *Zanko J Med Sci*. 2016; 16(51): 52-60.

11- Mobarakabadi A, Shamsi M, Najafianzadeh M. Health student attitude towards their field of study and future career in health faculty of Arak University of Medical Sciences. Iran. *Strides Dev Med Educ*. 2014; 11 (2): 280-285.

12- Schrodt P. The relationship between organizational identification and organizational culture: Employee perceptions of culture and identification in a retail sales organization. *Communication Studies*. 2002; 53: 189–202.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

13- Sadr Arhami N, Kalantari S, Atarod S. Medical students attitude towards their field of study and future career. *Iranian Journal of Medical Education*. 2004; 4 (1): 76-81.

14- Samadi M T, Taghizadeh J, Kashitarash Esfahani Z, Mohammadi M. Evaluating environmental health students' attitudes toward their discipline and future career in Hamedan University of Medical Sciences in 2008. *Iranian Journal of Medical Education*. 2010; 9(4): 331-336.

15- Rejali M, Mostajeran M, Lotfi M. Health student attitude towards their field of study and future career in health faculty of Isfahan University of Medical Sciences. *Journal of Health System Research*. 2010; 6(1): 106-115.

16- Iravani K, Amini M, Doostkam A. A survey of medical students' attitude toward medicine and it's future in Jahrom Medical University (basic and clinical stages). *Iranian Journal of Medical Education*. 2002; 2: 28-29.

17- Daalmans MT, Vissia MS, Kuijpers-Jagtman AM, Lagro-Janssen AL. What do dental students think about their future career practice? Differences between men and women. *Ned Tijdschr Tandheelkunde*. 2004; 111(112): 477-81.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]

Attitude of Students toward their Field of Study and Future Career in Zanjan University of Medical Sciences – 2016

Hasanloo H[1], Hasannezhad HR[1], Khazaee pool M[1]

[1]Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran.

Corresponding Author: Khazaee pool M, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran.

Email: Khazaee.m@zums.ac.ir

Received: 8 Sept 2016 ***Accepted:*** 20 Dec 2016 ***Published:*** 21 Jun 2017

Background and Objective: Attitude of student toward field of study and future career is an effective factor in training that should be noted. Thus, this study aimed to determine the student's attitude in Zanjan University of Medical Sciences towards their field of study and own future career in 2016.

Materials and Methods: In this descriptive cross– sectional study, 384 Zanjan University of Medical Sciences students studying in different faculties were selected randomly. The information was gathered through a researcher–made questionnaire including 15 questions about the perspective of students toward field of study and their future career. The data were analyzed using $SPSS_{V16}$ software.

Results*:* The mean score of the students attitude toward their field of study and own future career respectively were (22.10 and 14.77) which was lower than the theoretical mean questionnaires (27 and 18). The results showed 44 percent of students had week attitude towards their field of study, and 38.3 percent had the negative attitudes towards their future career. No significant difference was observed between future careers of students and age groups, sex, and educational level, while there was a significant difference between satisfaction from the field of study and those variables.

Conclusion: The results indicate weak attitude of students towards their field of study and future career. Planning to improve the efficiency of human resources in health and medical sciences, reforming the structure of University of Medical Sciences, and increasing capacities and feasibility career on future planning can be effective in strengthening students' attitude.

Keywords: ***Attitude, Field of study, Future career.***

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1396.10.25.4.6]